

El manifest anticomunista

Una polèmica recorre Europa; fou el comunisme pitjor que el nazisme? L'aparició a França del 'Llibre negre del comunisme', que denuncia la impressionant xifra de 85 milions de morts, dóna una controvertida resposta.

"Jo no he posat en peu d'igualtat el nazisme i el comunisme o el marxisme.

El nazisme és una doctrina intrínsecament perversa que (...) predicava teories antisemites, de la dominació d'una elit per una altra", mentre que "la Unió Soviètica, l'URSS staliniana, que jo he denunciat constantment, va ser la nostra aliada durant aquest període tràgic." Per al primer ministre francès, Lionel Jospin, la resposta no ha estat mai en dubte, i per això no va rebutjar expressar-la en veu alta davant de l'Assemblea Nacional. Les seves paraules van arrencar els

aplaudiments dels bancs de l'esquerra que forma el seu govern, mentre que la dreta sortia indignada de l'hemicicle tot replicant que abans de ser la seva aliada, l'URSS havia signat un pacte de no-agressió amb Alemanya que la va convertir en enemiga de França...

El llibre de la polèmica. El motiu de tan agitada polèmica és un llibre, el *Llibre negre del comunisme*, una polèmica i impressionant (845 pàgines) obra col·lectiva escrita per sis historiadors, francesos

i d'Europa de l'Est, que va canviar de convertir-se en una referència futura de la historiografia europea per les seves contribucions... o tergiversacions.

Estructurat en cinc parts, el *Llibre negre del comunisme* va des de la Revolució Russa, la seva influència

Certament, l'ocasió no podia ser més apropiada: a més de la voluntària coincidència amb l'aniversari de la revolució bolxevic, el *Llibre negre del comunisme* ha aparegut en un moment en què França ha hagut d'enfrontar-se de nou amb la seva memòria històrica. D'una

ARKIU / EFE

banda, amb el procés de Maurice Papon, el perfecte model de funcionari francès al servei de la màquina de terror nazi sota el règim col·laboracionista de Vichy. D'altra banda, amb la mort de George Marchais, l'històric ex-líder del Partit Comunista (PCF) de fidelitat provada a Moscou i a la disciplina

més ortodoxa fins que ja no va quedar ni ortodòxia ni disciplina que seguir.

"El nostre propòsit no és establir aquí una macabra aritmètica comparativa (...), una jerarquia de la crueltat. Els fets són, tanmateix, tossuts, i mostren que els règims comunistes han comès crims que van afectar cent milions de persones, enfront dels 25 milions de morts del nazisme", diu en el rotund pròleg Stéphane Courtois, coordinador de l'obra.

Frases com aquesta són les que

cia en els anys de pre-guerra (inclòs un curt capítol sobre la guerra civil espanyola), fins als règims de l'Est, Àsia, Amèrica Llatina i el Tercer Món. La secció dedicada a les experiències asiàtiques, des de Xina fins a Cambotja o Vietnam, són elogiades especialment pels crítics francesos gràcies a l'abundant documentació, fins al punt de preguntar-se si no fou en aquesta regió, tan allunyada de l'Europa que va veure nèixer *El manifest comunista*, on la realitat va superar qualsevol de les teories de Marx o Engels.

han provocat la polèmica començant pel mateix equip d'investigadors. En el món intel·lectual francès han ressonat paraules com "manipulació" i "falsificació de dades". Dos dels autors, Nicolas Werther (que s'ha ocupat del capítol més polèmic de l'obra, la Unió Soviètica) i Jean-Louis Margolin, han desqualificat la introducció de Stéphane Courtois i la comparació entre comunisme i nazisme. Werther contestava fins i tot en un article publicat pel diari *Le Monde* la xifra de vint milions de morts en l'ex-URSS donada per Courtois en el seu dur al·legat. Al costat del seu article, una rèplica d'una altra historiadora francesa denuncia la utilització en el llibre de categories jurídiques ("crims contra la humanitat") aplicades exclusivament als nazis durant els judicis de Nuremberg. "D'aquesta manera es podria escriure també un llibre negre dels crims del capitalisme, amb el desencadenament de les guerres (1870, 1914-18, les morts i massacres de la colonització...). S'aconseguiria així fer avançar el coneixement històric?, es pregunta la historiadora Annette Wieviorka.

El llibre defensa la premisa que el comunisme és allò que va passar, i no allò que es va dir o que s'hauria d'haver fet.

Fou l'objectiu del comunisme l'exterminació de tota una classe social, com la del nazisme fou la de les races considerades inferiors? "Llegim (el llibre) en silenci, imaginant-nos la realitat del que ens diu, oblidant idees preconcebudes, prohibicions i indignacions, filiacions i lleialtats mal situades", recomana amb gravetat un crític literari del diari d'esquerres *Libération*. "Com es pot explicar que els hereus directes d'aquests 'criminals' siguin avui dia democràticament i confortablement elegits?",

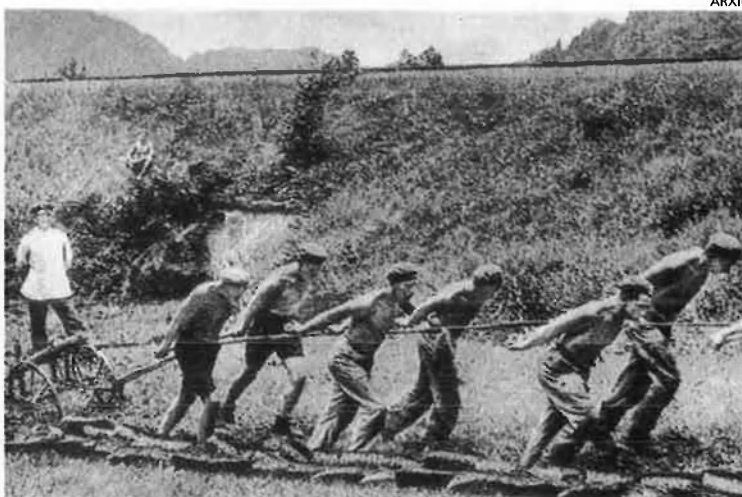
replica un altre historiador francès referint-se a les victòries electorals dels ex-comunistes en els països de l'Est.

Curiosament, tots els articles a favor i en contra vessen signes d'interrogació, com si la resposta fos encara massa prematura, com si encara faltés una altra generació per posar en clar aquest immens drama en què van participar soldats i intel·lectuals, víctimes i herois. "Cal alguna cosa més que el material de l'historiador: cal penetrar en el fenomen que va tenir per nom comunisme" diuen dos investigadors que reclamen una història "complexa" del fenomen, sense donar gaires precisions.

Atracció fatal. Potser aquesta és una primera diferència amb el nazisme: l'estranya però irresistible atracció que el comunisme va tenir sobre bona part de la intel·lectualitat europea des de finals del segle XIX. Una situació quasi impossible en el feixisme, basat d'entrada en les diferències racials, que va provocar l'exili, per exemple, de milers d'intel·lectuals jueus d'Alemanya, i en el menyspreu de la ra-

En la pàgina anterior, un dels projectes que s'ha presentat en el concurs de monuments per recordar les víctimes de l'estalinisme, a Moscou. Arran de la publicació del *Llibre negre del comunisme*, el primer ministre Lionel Jospin ha vacil·lat entre la denúncia dels crims del bloc de l'Est i la defensa de la legitimitat de la ideologia comunista, ideologia a la qual pertanyen els seus actuals socis en el govern francès.

Alguns camps de concentració soviètics, com el de la imatge, obligaven els seus presoners a llaurar la terra en què s'hi havien de conrear els aliments. Els autors del *Llibre negre* afirmen que les víctimes del comunisme van ser moltíssimes més que les del nazisme.

cionalitat enfront de la violència.

Els autors del llibre, però, no tenen por de trencar també amb aquesta coartada intel·lectual. Del genocidi de raça al genocidi de classe, amb aquelles escandaloses teories de l'herència de classe social que van legitimar la mort de

milions de petits propietaris agrícoles russos en els anys 30, o els camps de reeducació per a les classes urbanes cambotjanes de Pol Pot, hi ha poca diferència..., diu Courtois.

"Sigui com sigui, entre nazisme i comunisme, el límits de la com-

paració semblen haver arribat als seus límits", insisteix, però, el crític literari del diari *Le Monde*, Nicolas Weill. "Si la curta existència del III Reich -dotze anys- va estar ben marcada per un procés de "radicalització acumulativa", s'ha de constatar que no és el mateix cas per a la història del comunisme. Com analitzar si no les llargues fases de "descongelament", de *perestroika*, per no parlar del pas parcial a l'economia de mercat, com en la Xina postmaoista?"

I tanmateix, "l'adhesió al terror en si mateix, continua essent un dels misteris més espesos de aquesta fosca història", reconeix Weill. De nou, els interrogants.

Teoria versus realitat. Per als autors del *Llibre negre del comunisme*, ni tan sols és excusable aquesta dicotomia tan utilitzada per alguns historiadors i filòsofs d'esquerra. Per expressar-ho en paraules de l'acadèmic rus Dimitri Lijatchev, de 91 anys d'edat i un dels darrers testimonis de la Revolució de 1917: "La idea del comunisme és nefasta fins a les seves arrels. Recordem la cèlebre fórmula de Marx: l'ésser determina la consciència. Això vol dir que res depèn de l'individu, que tot el que l'envolta determina la seva consciència (...). En realitat, és tot al contrari: la consciència determina l'ésser. És el que afirma la Bíblia: 'al començament fou el Verb'."

Certament, des d'un punt de vista estrictament històric, el comunisme és allò que va passar, i no allò que es va dir o que s'hauria d'haver fet. Milers de pàgines i somnis, des de l'"home nou" trotskista fins als poemes d'Alberti o Aragon, o Brecht, passant pel formidable treball d'anàlisi històrica i econòmica que representa el marxisme semblen haver quedat sepultats, potser definitivament, pel pes de la barbàrie cega dels polítics i militars". "La crueltat de la nostra vida, imposada per les circumstàncies, serà compresa i perdonada. Tot serà entès, tot!", deia el camarada Lenin a Gorki en 1924. Sí, tot sembla que comença a ser entès, a poc a poc.

Jordi Zamora (París)

PROGRAMA CI MES DE DESEMBRE

Divendres, 5, a les 22.30 h.

Música: Concert "Música a l'horta"

Collectiu de músics joves, que comencen la seua carrera en els escenaris de la nostra comarca.

Dimecres, 10, a les 11 h.

Dijous, 11, a les 11 h.

(Matinals concertats amb les escoles del poble)

Divendres, 12, a les 22.30 h.

Dissabte, 13, a les 22.30 h.

Teatre: *El retorn de Robin Hood*

Companyia: Posidònia Teatre

Director: Ramón Moreno

Posidònia és una empresa teatral situada a Alboraià i formada per Ferran Català i Ramón Moreno, que té en el seu haver obres infantils tan importants com *L'illa del tresor* o *El llibre de la Selva* i que està ara de gira per tot l'es-

tat. *El retorn de Robin Hood* serà un coproducció amb el Teatre l'Agrícola que es veurà al gener a la sala Escalante de València.

Diumenge, 14, a les 19 h.

Música: Concert "Música a l'horta"

Dies 25, 26, 27 i 28, a les 17 h.

Campanya de Teatre infantil "Nadal a l'Agrícola"

Diverses companyies

El cicle "Nadal a l'Agrícola" continua des del dia 1 al 6 del mes de gener amb cinema familiar a les 17 h i cinema d'adults a les 22.30 h.

Ajuntament
Alboraià

